

VARDE IN STRAŽE *DE LEGE LATA* IN *DE LEGE FERENDA*

BENJAMIN FLANDER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
benjamin.flander@um.si

Prispevek analizira pojav in dejavnost vard, straž in podobnih skupin v luči veljavnih predpisov, relevantne (ustavno) sodne prakse in predlogov sprememb zakonodaje. Avtor se opredeli do pravnih vprašanj, ki so se izpostavila ob pojavu skupine Slovenska obrambna straža, še posebej v zvezi z javnim shodom pripadnikov in simpatizerjev te skupine v središču prestolnice. Predmet analize je tudi odziv policije in drugih pristojnih organov, civilne družbe in strokovne javnosti na javni shod in druge dejavnosti omenjene in drugih podobnih skupin. Iskanje ustreznih rešitev pri naslavljanju dejavnosti t. i. protimigrantskih in drugih vigilantskih skupin je precejšen izziv tako za snovalce kot tudi varuhe pravnega reda.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fv.10.2024.13](https://doi.org/10.18690/um.fv.10.2024.13)

ISBN

978-961-286-912-0

Ključne besede:

varde,
vaške straže,
varnost,
lokalna skupnost,
Ustava

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.10.2024.13](https://doi.org/10.18690/um.fvv.10.2024.13)

ISBN
978-961-286-912-0

Keywords:

guards,
village guards,
security,
local community,
Constitution

VIGILANTE GROUPS *DE LEGE LATA* AND *DE LEGE FERENDA*

BENJAMIN FLANDER

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
benjamin.flander@um.si

This paper analyses the emergence and activities of guards, village guards, and similar groups in light of applicable law, relevant constitutional jurisprudence, and proposed legislative changes. The author addresses the legal issues that arose with the appearance of the Slovene Defence Guard, particularly focusing on the public manifestation of its members and sympathizers in the capital city of Slovenia. The analysis also covers the response of the police and other authorities, civil society, and the professional public to the public rally and other activities of this and similar groups. Finding appropriate solutions for the activities of so-called anti-immigrant and other vigilante groups is a real challenge for lawmakers as well as for those responsible for upholding the legal order.

1 Uvod

To poglavje je avtorjev šesti prispevek k razpravi o vigilantiskih skupinah, ki v Sloveniji poteka od jeseni 2018. Decembra 2020 je na 6. Nacionalni konferenci o varnosti v lokalnih skupnostih analiziral noveli »Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1)« (2006) in »Zakona o nadzoru državne meje (ZNDM-2-UPB1)« (2010), ki ju je s ciljem omejiti delovanje Štajerske varde in drugih vigilantiskih skupin na predlog dela opozicije konec septembra 2020 sprejel Državni zbor Republike Slovenije (Flander, 2020). Novembra 2022 so bili na mednarodni znanstveni konferenci *Nation, state and sovereignty* v Budimpešti predstavljeni pravni vidiki vigilantizma v Sloveniji (Flander, 2022), članek z isto tematiko pa je bil poleti 2023 objavljen tudi v reviji *Central European Journal for Comparative Law* (Flander, 2023a). S prispevkoma je želel avtor s problematiko varnostnega samoorganiziranja občanov oz. vigilantizma v Sloveniji seznaniti tujo strokovno javnost. Novembra 2023 je na 9. Nacionalni konferenci o varnosti v lokalnih skupnostih s pretežno pravnega vidika analiziral odziv policije (in drugih pristojnih organov) na pojav in dejavnosti »vaške straže« v Ivančni Gorici, nove vigilantiske skupine, ki se je pojavila po tem, ko mediji o tovrstnih primerih varnostnega samoorganiziranja občanov nekaj časa niso več poročali (Flander, 2023b). Prispevek, ki obravnava pravne in varnostne vidike vigilantizma, je objavljen tudi v zborniku znanstvenih razprav, ki ga je leta 2024 izdala Univerzitetna založna Univerze v Mariboru (Flander, 2024).

Namen tega prispevka je, v obsegu, ki je na razpolago, v luči veljavnih predpisov, relevantne (ustavno) sodne prakse in predlaganih ali vsaj načrtovanih sprememb zakonodaje opraviti sintezo in nadgradnjo dosedanjih spoznanj. Prispevek v izhodišču naslavlja najnovejši primer vigilantizma – samoorganizirano Slovensko obrambno stražo (SOS), ki se v javnem diskurzu navaja kot neonacistična skupina. Posebna pozornost je namenjena odzivu policije in drugih pristojnih organov, civilne družbe in strokovne javnosti ter pravnim vprašanjem v zvezi z javnim shodom pripadnikov in simpatizerjev te skupine v prestolnici.

2 Slovenska obrambna straža – novo »poglavje« vigilantizma v Sloveniji?

Sredi maja 2024 so mediji poročali o posnetku na enem od družbenih omrežij, na katerem zamaskiranci, ki se deklarirajo kot SOS, moškega s prekritim obrazom, napisom »remigracija« in vrvjo okrog vratu privežejo za drog. Skupina je objavila

tudi več drugih posnetkov, na katerih njeni pripadniki v oblačilih, ki naj bi bila značilna za neonaciste, trdijo, da je »vlada v državo spustila horde migrantov, ki tukaj delajo, kar hočejo« in da je »čas, da jih ustavijo.« V središču glavnega mesta se je zbralo okoli 70 članov skupine, ki so skandirali protimigrantska in neonacistična gesla, prižigali bakle in nosili transparente s simboli nacizma. Če navedbe v medijih držijo, je bilo med udeleženci veliko mladoletnikov, ki jih starejši pripadniki skupine prek družbenih omrežij novačijo v svoje vrste. Eden od glavnih protagonistov shoda naj bi bil večkrat pravnomočno obsojen zaradi premoženjskih kaznivih dejanj, nepravnomočno in pogojno pa tudi zaradi javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti ter groženj predstavnici slovenske vlade in znanemu aktivistu. Mediji ob sklicevanju na poročanje članov nekaterih civilnodružbenih iniciativ navajajo tudi druge dejavnosti (incidente) v režiji pripadnikov SOS. Na primer, na dan shoda v središču Ljubljane naj bi napadli enega od prosilcev za azil v bližini azilnega doma na Kotnikovi ulici v Ljubljani. Napad naj bi bil prijavljen policiji (N. P., 2024; Roglič 2024).¹

Policija je v odzivu na medijsko poročanje o dejavnosti pripadnikov SOS javnost obvestila, da ni prejela nobene prijave domnevnih žrtev. Sporočila je, da ustanavljanju in dejavnostim t. i. straž ali drugih podobnih oblik samoorganiziranja nasprotuje, da njihovo delovanje skrbno spremlja in da sproti prilagaja ukrepe za zagotavljanje varnosti, pri tem pa se odziva tudi na morebitna odklonska ravnanja. Ustanovitelji t. i. vaških straž se morajo po navedbah predstavnikov policije zavedati, da samoorganiziranja v smislu, da bi občani sami opravljali naloge policije, predstavljajo varnostno tveganje in da je vsakršno organiziranje in zbiranje z namenom izvrševanja kaznivih ravnanj kaznivo. Po oceni policije dejavnosti tovrstnih skupin škodijo občutku varnosti v lokalni skupnosti in vzbujajo nezaupanje v preiskovalne organe in organe pregona pri potencialnih žrtvah kaznivih ravnanj. Skupina mladostnikov, ki pri ljudeh vzbuja strah, nelagodje in vznemirjenost, s svojim videzom in vedenjem pa tudi občutek, da gre za uniformirano skupino, ki bo izvajala nasilna dejanja, po oceni policije ne more zagotavljati in ne zagotavlja nikakršnega reda in občutka varnosti. Čeprav dejavnosti pripadnikov tovrstnih skupin ne predstavljajo vedno kaznivega dejanja, policija, po navedbah njenih

¹ V civilni iniciativi so opozorili, da pripadniki SOS »ali njim podobni ljudje« redno nadlegujejo prosilce za azil, ko se ti v večernih urah vračajo iz služb v azilni dom. Škropili naj bi jih s solzivcem, nanje spuščali pse in jih topli. Prosilci za azil napadov praviloma ne prijavljajo, ker naj bi se »bolj bali policije kot napadalcev«. Pri tovrstnih napadih gre po njihovi oceni predvsem za provokacije, da bi prišlo do incidenta in bi bila v medijih ponovno izpostavljena »problematika migrantske kriminalitete« (Roglič, 2024).

predstavnikov, vsakršno organiziranje in javno zbiranje ter širjenje lažnih informacij z namenom izvrševanja kaznivih ravnanj obravnava strožje, če so navedeni elementi prepoznani (Flander, 2024; I. M., 2024; N. P., 2024; Na. R., 2024; Roglič, 2024).

Policija je približno teden dni po prvem medijskem poročanju o skupini SOS javnost obvestila, da je ugotovila identiteto nekaterih članov te skupine. Šlo naj bi za mlajše osebe, ki jih je policija v preteklosti že obravnavala zaradi nasilništva in tatvin. V nasprotju s policijo, ki javnosti podrobnejših informacij ni razkrila, je uveljavljen slovenski raziskovalni novinar izpostavil poročilo, ki naj bi ga Slovenska obveščevalno-varnostna agencija (SOVA) leta 2021 posredovala parlamentarni komisiji za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb. Iz tega dokumenta naj bi izhajalo, da skupino SOS sestavljajo nekateri pripadniki neonacističnih skupin Blood&Honour in Narodni blok ter nekateri posamezniki iz skupine HeadHunters Domžale, navijaške skupine Green Dragons in skupine rumeni jopiči. Mediji v povezavi s SOS omenjajo tudi Društvo za promocijo tradicionalnih vrednot in Nacionalno tiskovno agencijo (NTA). Skupina naj bi imela več kot dvesto članov, starih od 16 let do 40 let. Če navedbe v medijih držijo, imajo nekateri njeni člani tesne stike z nekaterimi slovenskimi politiki ter tudi s podmladkom ene od političnih strank (Roglič, 2024).

Po shodu v središču Ljubljane so se v medijih pojavili očitki, da ravnanje policije pri varovanju shoda ni bilo ustrezno. Pravna mreža za varstvo demokracije je v objavi na enem od družbenih omrežij ocenila, da bi morala policija v skladu z določbami »Zakona o javnih zbiranjih (ZJZ-UPB2)« (2005) shod neonacistov razpustiti. Na dogajanje se je odzvala tudi koalicija, ki je ocenila, da je treba poveličevanju nacizma in fašizma narediti konec in da bo v parlamentarni postopek vložila predlog novele »ZJRM-1« (2006), ki bo izrecno prepovedala in sankcionirala uporabo simbolov fašizma in nacizma z namenom poveličevanja in širjenja teh ideologij (R. M., 2024).

3 Razprava: vigilantske skupine *de lege lata* in *de lege ferenda*

Slovenija ima, kot kaže, opravka z dvema tipoma vigilantizma, in sicer s protimigrantskim vigilantizmom in vigilantizmom z namenom nadzora in preprečevanja kriminalitete (Flander, 2024; Haas, 2010; Nel, 2016). Oba do nedavnega izstopajoča primera samoorganiziranja občanov v obliki vard, straž in podobnih skupin se precej razlikujeta, razlike pa so (bile) očitne tudi pri odzivu policije in drugih pristojnih organov na dejavnosti obeh skupin. V primeru Štajerske

varde gre za hierarhično organizirano in vodeno skupino, ki je po oceni državnih organov (tudi Vrhovnega sodišča Republike Slovenije) oborožena (pripadniki skupine so poleg imitiranega strelnega orožja nosili hladno orožje in uniforme oz. maskirna oblačila). Pristojni organi so tipične dejavnosti pripadnikov te skupine prepoznali kot grožnjo javnemu redu in državni varnosti. Približno dve leti po prvem poročanju medijev o dejavnostih skupine je Državni zbor sprejel »Zakon o dopolnitvah Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZRJM-1A)« (2020) in »Zakon o dopolnitvah Zakona o nadzoru državne meje (ZNDM-2E)« (2020). Noveli sta značilna ravnanja vardistov prepovedali in sankcionirali kot prekrške (Flander, 2020). Pobudo za oceno ustavnosti novel je Ustavno sodišče Republike Slovenije (2023) z odločbo št. U-I-56/21 kot neutemeljeno zavrnilo (Flander, 2024).² Priča smo bili tudi aretaciji, kazenskemu pregonu in pravnomočni obsodbi vodje Štajerske varde in njegovega pomočnika (Flander, 2024).³

V nasprotju z navedenim »vaška straža« v Ivančni Gorici ni bila oborožena, njeni pripadniki niso nosili uniform ali maskirnih oblačil, za svoje člane ni izvajala urjenj in tudi sicer ni imela značilnosti paravojaške formacije. Skladno s tem je bil odziv policije in drugih pristojnih organov v primeru samoorganiziranja občanov v Ivančni Gorici bistveno bolj zadržan kot v prej opisanem primeru. V prostorih občine je bil organiziran sestanek predstavnikov lokalne oblasti, »vaške straže« in policije, na katerem je predstavnik občine (podžupan) izrazil razumevanje stiske občanov. Ob soočenju z vodjo iniciative so tudi predstavniki policije poudarili, da se zavedajo pomena sodelovanja policije z lokalno skupnostjo v pogledu zagotavljanja občutka varnosti ljudi (Flander, 2024; Valadžija, 2023).

² Pobudniki so zatrjevali, da jim je z izpodbijanimi določbami »ZJRM-1A« (2020) in »ZNDM-2E« (2020) kršena človekova pravica do svobodnega združevanja iz drugega odstavka 42. člena »Ustave Republike Slovenije (URS)« (1991). Sklicevali so se tudi na pomensko nedoločnost izpodbijanih določb, s čimer naj bi bilo kršeno ustavno načelo zakonitosti. Ustavno sodišče je ugotovilo, da so bile trditve pobudnikov neutemeljene. Pri oceni pobude z vidika splošne svobode ravnanja, ki jo vsakomur zagotavlja slovenska ustava, je presodilo, da je teža posledic, ki jih ima prepoved ravnanj iz izpodbijanih predpisov za splošno svobodo ravnanja posameznika, sorazmerna s koristmi izpodbijane ureditve za zagotovitev učinkovitega dela policije pri zagotavljanju varnosti, pa tudi s koristmi za pravice tretjih oseb, ki jih taka ravnanja zmedejo oz. vznemirjajo.

³ Okrožno sodišče v Mariboru je vodjo skupine spoznalo za krivega kaznivega dejanja napeljevanja k nasilni spremembi ustavne ureditve in mu izreklo kazen osem mesecev zapora, sodišče je v kazen prištelo tudi čas odvzema prostosti in pripora. Obsojeni se je na sodbo pritožil, po njeni pravnomočnosti pa jo je z izrednim pravnim sredstvom izpodbijal tudi na Vrhovnem sodišču Republike Slovenije, ki je s štirimi glasovi proti enemu presodilo, da je sodišče prve stopnje pravilno ocenilo, da je obsojenčevo ravnanje preseglo mejo dovoljene svobode političnega izražanja in da je kazenskoopravni odziv nujen, primeren in sorazmeren za zagotovitev zasledovanega legitimnega cilja, to je varstva države in njene demokratične ustavne ureditve (Flander, 2024).

SOS je tretji izstopajoč primer »samoorganiziranja občanov«, ki, kot kaže, odpira novo »poglavje« vigilanzizma v Sloveniji. Iz objav v medijih je razvidno, da je SOS protimigrantska vigilantska skupina, ki se od svojih predhodnic pomembno razlikuje in je v primerjavi z njima zagotovo večji varnostni izziv. Na slednje lahko, med drugim, sklepamo iz tega, da se skupina javno, odkrito in eksplicitno opira na zločinske rasistične ideologije in njihove simbole (tega na primer za Štajersko vardo ne moremo trditi), da so bile evidentirane dejavnosti skupine in njenih članov, ki vključujejo nasilje, ter ne nazadnje iz tega, da imajo pripadniki skupine stike z nekaterimi vidnimi politikami. Slednje pri Štajerski vardi ni bilo tako očitno.

V zvezi z izvajanjem policijskih nalog in pooblastil na shodu SOS v Ljubljani so se, kot rečeno, v javnosti pojavili očitki, da policija ni ravnala v skladu z zakonom in da bi morala shod razpustiti. Po oceni Pravne mreže za varstvo demokracije je bilo za to podanih več indicev, med drugim videoposnetki, ki so bili pred shodom objavljeni na družbenih omrežjih, ter vzklikanje protipriseljenskih gesel in uporaba nacističnih simbolov na samem shodu (R. M., 2024). Predstavniki civilne iniciative so se sklicevali na 6. člen »ZJZ-UPB2« (2005), ki prepoveduje organiziranje shodov z namenom, da bi se na njih izvrševala kazniva dejanja ali da bi se pozivalo k izvrševanju kaznivih dejanj, ali z namenom povzročanja nasilja, motenja javnega reda ali oviranja javnega prometa. Svoje stališče so oprli tudi na 33. člen istega zakona, po katerem policija od vodje zahteva, da shod razpusti, če je na njem prišlo do uresničevanja namenov, ki so prepovedani po 6. členu, v primerih, ko shod ni bil prijavljen, čeprav bi moral biti, pa tudi če moti ljudi v naravnem ali bivalnem okolju ali ovira javni promet. Pravna mreža je ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča izrazila prepričanje, da bi morala policija uporabo nacističnih simbolov obravnavati kot kaznivo dejanje, s čimer bi bili izpolnjeni pogoji za razpustitev shoda (R. M., 2024).⁴

Predstavniki policije je v izjavi za javnost pojasnil, da se policija zaveda legitimnosti shodov in pomena demokratičnosti in pluralnosti družbe in da je zato pri načrtovanju ukrepov zasledovala usmeritve ministrice in ministra glede proaktivne

⁴ Ustavno sodišče Republike Slovenije (2024) je s sklepom št. U-I-352/20 odločilo, da iz ustaljene ustavnosodne presoje sledi, da je dolžna država najhujše kršitve prepovedi iz 63. člena Ustave določiti kot kaznivo dejanje. Zakonodajalec je to obveznost načeloma izpolnil z inkriminacijo javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti v 297. členu »Kazenskega zakonika (KZ-1-UPB2)« (2012). Primer tega kaznivega dejanja je po mnenju Ustavnega sodišča v posamezni življenjski situaciji lahko tudi izrazno ravnanje, ki vključuje gesto nacističnega pozdrava in razkazovanja nacističnih simbolov, kar ugotavljajo sodišča v konkretnem primeru. Ustavno sodišče je sklep sprejelo s šestimi glasovi proti trem.

vloge države in posledično policije pri zagotavljanju pravice do mirnega zbiranja. Udeleženci shoda so prižgali nekaj bakel, večjih kršitev javnega reda in miru pa ni bilo, zato so z ukrepi želeli zagotoviti z ustavo zagotovljeno pravico do svobodnega izražanja ter do mirnega zbiranja (R. M., 2024). Pri tem gre po našem mnenju za še enega v vrsti primerov, v katerih policija zatrjuje zakonitost in pravilnost svojega ravnanja, nevladne oz. civilnodružbene organizacije pa to zanikajo. V zadevnem primeru lahko delno pritrdimo obema stališčema. Zdi se, da je policija v nastalih okoliščinah ravnala po taktičnem preudarku; na izhodiščih, ki jih je predstavnik policije pojasnil v izjavi za javnost (glej zgoraj), se je odločila ukrepati v skladu 31. členom »ZJZ-UPB2« (2005): določila je potrebno število policistov, ki so spremljali potek shoda, razpustitvi shoda in posledično verjetni uporabi prisilnih sredstev zoper množico, ki bi lahko privedla do eskalacije nasilja, pa se je izognila. Očitki policiji, da shoda zavestno in namerno ni razpustila in da »je s tem ravnanjem prilila olje na ogenj neonacistov«, se avtorju prispevka ne zdijo prepričljivi.⁵ V policiji je bil odrejen nadzor, ki naj bi potrdil ali ovrigel dvome o zakonitosti in pravilnosti izvajanja nalog in pooblastil na shodu. Informacije o tem, da je oz. bo delo policije na shodu tudi pod drobnogledom neodvisnega nadzora, nismo zasledili.

Koalicija se je na dogajanje odzvala z vložitvijo predloga novele »ZJRM-1« (2006), ki izrecno prepoveduje in sankcionira poveličevanje nacizma in fašizma (Valadžija, 2024). Predlog novele je bil vložen z namenom vzpostavitve bolj varne in strpne družbe, ki bi ohranila demokratične vrednote in zatrla vsakršno širjenje nasilnih in zločinskih ideologij, kot sta nacizem in fašizem. Zakonu, ki ureja varstvo javnega reda in miru, naj bi bil dodan 20.a člen, ki bo določil, da kdor na javnem mestu z namenom poveličevanja, odobravanja, opravičevanja, zagovarjanja in spodbujanja fašizma ali nacizma nosi, razkazuje itd. nacistične in fašistične simbole ali simbole okupatorskih organizacij (pozdrave, himne pesmi, pozdrave, zastave ipd.) ter z njimi povezana slikovna in avdiovizualna gradiva, stori prekršek, ki se kaznuje z globo od 1000 evrov do 2.500 evrov. Predlog novele je bil v Državnemu zboru potrjen kot primeren za nadaljnjo obravnavo, pri čemer so poslanci dela opozicije protestno zapustili sejo. (Z)motilo naj bi jih zlasti to, da predlog novele prepoveduje poveličevanje nacizma in fašizma, ne pa tudi komunizma.

⁵ Znani slovenski aktivist je v izjavi za medij N1 ocenil, da je policija nekaj dni pred »neonacističnim shodom« sklicala novinarsko konferenco v zvezi s spornimi navedbami o tem, da naj bi »migrant porezal deklico«, s čimer naj bi pritrdila motivom tistih, ki so shod organizirali. Tudi če bi se incident res zgodil (izkazalo se je, da se ni), bi šlo po mnenju aktivista za minoren dogodek, ki se jih vsak dan v Sloveniji zgodi na desetine. Sprašuje se, »v katerih primerih drobne kriminalitete policija skliče tiskovno konferenco« (Roglič, 2024).

Če navedbe v medijih držijo, je v pripravi tudi predlog sprememb »KZ-1-UPB2« (2012), ki bi povečevanje in spodbujanja nacizma in fašizma z uporabo njihovih simbolov, ki vključuje elemente javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, izrecno opredelil kot kaznivo dejanje. Menimo, da bi bila sprememba dobrodošla, ker bi uveljavila načelo *lex certa*, ki je temeljno načelo kaznovalnega prava, ni pa nujna, ker iz sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-352/20 (Ustavno sodišče, 2024) sledi, da je kaznivo dejanje zajeto v obstoječem 297. členu.

4 Sklep

Nel (2016) ugotavlja, da države lahko razdelimo v dve skupini. V prvi so tiste, ki vigilanzem in dejavnosti vigilantskih skupin in posameznikov pravno prepovedujejo, inkriminirajo (v obliki prekrškov ali kaznivih dejanj) in preganjajo. Diametralno nasproten je pristop držav iz druge skupine, ki temelji na večji ali manjši strpnosti do vigilantov in vigilantskih skupin ali celo sodelovanju državnih organov s tovrstnimi skupinami pri opravljanju uradnih nalog. Prevladujejo države, ki se na pojav in dejavnosti vigilantov odzovejo s prepovedjo in kaznovanjem (Flander, 2023a, 2023b, 2024).

V Sloveniji se je samoorganiziranje občanov v obliki vard, straž in podobnih skupin do sedaj odrazilo v treh novelah (tretja, ki je na poti, vigilantizma ne naslavlja *per se*) dveh zakonov, nabralo pa se je tudi nekaj sodne in ustavnosodne prakse. Sporadično krpanje predpisov *ad rem* (Flander, 2024), ki se je izkazalo za učinkovito, je privedlo do tega, da pravni red v obstoječi konstelaciji vigilantizma na splošno ne prepoveduje; ob zagotavljanju ustavne pravice do mirnega zbiranja in svobodnega združevanja prepoveduje in sankcionira določena ravnanja vigilantov. Z dopolnitvami predpisov, na primer, ni (bilo) zajeto ravnanje, ki bi vzbujalo videz opravljanja uradnih nalog, če vigilantni pri tem ne bi nosili (imitacij) orožja in/ali maskirnih oblačil, ne bi uporabljali simbolov, grbov, zastav ali vozil s prepoznavnimi oznakami, ali če ne bi izvajali ravnanj z znaki kaznivih dejanj ali prekrškov. Ob striktni razlagi predpisov in upoštevanju načela zakonitosti policija v teh okoliščinah vigilantov ne bi smela sankcionirati.

Z uveljavitvijo novele »ZJRM-1« (2006), ki je na poti in vigilantizma, kot rečeno, ne naslavlja *per se*, samoorganiziranja občanov v obliki vard, straž in podobnih skupin v Sloveniji ne bo konec. Tovrstne skupine se bodo zagotovo še pojavljale.

Nadaljevalo se bo tudi krpanje predpisov.

Viri in literatura

- Flander, B. (2020). Varde: geneza in pregled novel Zakona o varstvu javnega reda in miru in Zakona o nadzoru državne meje. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v ruralnih in urbanih okoljih. Konferenčni zbornik* (1. izd.) (str. 79–85). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi:10.18690/978-961-286-404-0.8
- Flander, B. (2022). *The state sovereignty in the trenches: A legal perspective on vigilantism in Slovenia* [predstavitev prispevka]. Central European Professors' Network's International Scientific Conference on 'Nation, state and sovereignty', Budimpešta, 15. november 2022.
- Flander, B. (2023a). State sovereignty in the trenches: legal aspects of vigilantism in Slovenia. *Central European Journal of Comparative Law*, 1(4), 9–28. doi:10.47078/2023.1.9-28
- Flander, B. (2023b). »Vaške straže« v Sloveniji: ad hoc (pravna) analiza policije in drugih pristojnih organov. V G. Meško in R. Hacin (ur.), *9. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v lokalnih skupnostih: dobre prakse, aktualne teme in raziskovanje varnosti v lokalnih skupnostih v zadnjem desetletju. Konferenčni zbornik* (1. izd.) (str. 91–104). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi:10.18690/um.fvv.8.2023.8
- Flander, B. (2024). Vigilantske skupine v Sloveniji: pravni in varnostni vidiki. V G. Meško in K. Eman (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – multidisciplinarne perspektive* (1. izd.) (str. 287–310). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi:10.18690/um.fvv.6.2024.13
- Haas, N. E. (2010). *Public support for vigilantism*. Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement (NSCR).
- I. M. (27. 5. 2024). *Policija o zamaskirancih: Na videz nevarni mladostniki ne zagotavljajo reda*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/objavljena-intervjuja-s-samooklicano-obrambno-strazokaj-na-to-pravi-policija/>
- Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2). (2012). *Uradni list RS*, (50/12).
- N. P. (19. 5. 2024). *Policija preiskuje posnetek, na katerem naj bi moški na drog privežali migranta*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/policija-preiskuje-posnetek-na-katerem-naj-bi-moski-na-drog-privezali-migranta/>
- Na. R. (20. 5. 2024). *Policija o zamaskirancih, ki bi obračunali z migranti: to je nesprejemljivo in kaznivo*. Siol.net. <https://siol.net/novice/slovenija/policija-o-zamaskirancih-ki-bi-obracunala-z-migranti-to-je-nesprejemljivo-in-kaznivo-video-634508>
- Nel, M. (2016). *Crime as punishment: A legal perspective on vigilantism in South Africa* [Doktorska disertacija]. Stellenbosch University.
- R. M. (19. 6. 2024). *Pravna mreža: Policija bi morala shod t. i. Slovenske obrambne straže razpustiti*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/pravna-mreza-policija-bi-morala-shod-t-i-slovenske-obrambne-straze-razpustiti/>
- Roglič, M. (13. 7. 2024). *Pohod neonacizma v Sloveniji, ki jaha na lažnih novicah in novaci mladoletnike*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/pohod-neonacizma-v-sloveniji-ki-jaha-na-laznih-novicah-in-novaci-mladoletnike/>
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, (33/91-I).
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2023). Odločba št. U-I-56/21 z dne 7. 12. 2023. <https://www.us-rs.si/odlocitev/?q=U-I-56%2F21&order=desc&id=120864>
- Ustavno sodišče Republike Slovenije. (2024). Sklep št. U-I-352/20 z dne 6. 2. 2024. <https://www.us-rs.si/odlocitev/?q=U-I-352%2F20&caseId=&df=&dt=&af=&at=&pri=1&vd=&vo=&vv=&vs=&ui=&va=&page=1&sort=&order=&id=121174>
- Valadžija, M. (24. 9. 2023). *Ko krajani vzamejo stvari v svoje roke: policija svari, a vaška straža se krepí*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/ko-krajani-vzamejo-stvari-v-svoje-roke-policija-svari-a-vaska-straza-se-krepi/>
- Valadžija, M. (11. 7. 2024). *Novela zakona proti povelečevanju nacizma in fasizma: »Treba je potegniti črto«*. N1 SLO. <https://n1info.si/novice/slovenija/novela-zakona-proti-povelečevanju-nacizma-in-fasizma-treba-je-potegniti-crto/>
- Zakon o dopolnitvah Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZRJM-1A). (2020). *Uradni list RS*, (139/20).

Zakon o dopolnitvah Zakona o nadzoru državne meje (ZNDM-2E). (2020). *Uradni list RS*, (139/20).
Zakon o javnih zbiranjih (ZJZ-UPB2). (2005). *Uradni list RS*, (113/05).
Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM-2-UPB1). (2010). *Uradni list RS*, (35/10).
Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1). (2006). *Uradni list RS*, (70/06).

